

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

А. БАЙТҰРСЫНОВ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ Өңірлік Университеті

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ
БЕРУДІҢ ҮЗДІКСІЗДІГІ –
ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГТАРДЫҢ
ТАБЫСТЫЛЫҒЫНЫҢ КЕПІЛІ»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МАТЕРИАЛДАРЫ

I КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ

«НЕПРЕРЫВНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО
ОБРАЗОВАНИЯ – ЗАЛОГ УСПЕШНОСТИ
СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГОВ»

I КНИГА

Қостанай, 2022

5. Панфилова, Л.В. Формирование экологической компетентности в процессе профессиональной подготовки учителя химии: автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Панфилова Л.В. - Тольятти, 2015. - 40 с.
6. Мошкин, В.Н. Педагогические условия воспитания культуры безопасности [Электронный ресурс] / Мошкин В.Н. // Oim.ru: научный Интернет-журнал. URL: // http://www.oim.ru/reader.asp.
7. Федоров А. Становление профессиональной компетентности будущего учителя: ценностно-смысловой аспект / А.Федоров, Е.Федорова // Высшее образование в России. - 2021. - № 11. - С. 75-78.
8. Competence: Inquiries into its Meaning and Acquisition in Educational Settings / Ed. by Edmund C. Short. Lanham etc., University Press of America, 2020. Vol.VI.

ӘОЖ 37.022

XXI ҒАСЫРДЫҢ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ЖЕТЕКШІ ҮРДІСТЕР

Мансурова Феруза Мухтаровна,
Қ.А.Яссауи ат. ХҚТУ магистранты
Ниязова Гүлжан,
п.ғ.к., доцент, ғылыми жетекші
Түркістан обл., Кентау қ., Қазақстан

Аннотация

Өзектілігі және мақсаты. Мақалада заманауи білімге тән белгілер, XXI ғасырдың жетекші үрдістері, инновациялық технологиялар, педагогтың өзін-өзі дамытуы, психологиялық-коммуникативтік дағдыларды жетілдіру, қазіргі педагогтың жеке қасиеттері, кәсіби құзыреттілігі, қазіргі педагогқа қойылатын талаптар қарастырылады. XXI ғасырдағы білім берудің ерекшеліктері мен себептері көрсетілген. Педагогикалық мәселелерді сандық орта арқылы шешу ұсынылды. Авторлар қазіргі қоғамдағы болып жатқан өзгерістер қоғам мен мемлекеттің жаңа буын мамандарын даярлаудағы қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін білім беру жүйесін одан әрі дамытуды талап етеді деп тұжырымдайды. Алдыңғы кезеңдер, ең алдымен, отандық білім беру жүйесін құзыреттілік тәсілге ауыстыруға бағытталған, алайда қазіргі уақытта білім беру ортасын цифрландыру жағдайында отандық білім беру жүйесін дамытудың жаңа кезеңі үшін жағдай жасаудың шұғыл қажеттілігі бар.

Түйінді сөздер: білім беру, XXI ғасыр, заманауи педагог, оқытудың заманауи әдістері, инновациялық технологиялар, цифрлық орта.

Аннотация

Актуальность и цель. В статье рассматриваются свойственные черты тенденции образования, основные веяния XXI века, инноваторские технологии, саморазвитие воспитателя, улучшение психолого-коммуникативных способностей, личные свойства передового воспитателя, проф зонам ответственности, запросы к прогрессивному преподавателю. Представлены отличия в образованиях XXI века от образования XX века. Предпринята попытка изучить способности улучшения цифровой грамотности педагога. Предложено заключение педагогических задач способами цифровой среды.

Ключевые слова: цифровая среда, современный учитель, современные методы обучения, образование в современном мире, обучение в XXI веке, инновационные технологии.

Abstract

Relevance and goal. The article examines the characteristics of modern education, leading trends of the XXI century, innovative technologies, self-development of the teacher, improvement of psychological and communication skills, personal qualities of a modern teacher, professional competence, requirements for a modern teacher. The features and motives of education in the XXI century are shown. It is proposed to solve pedagogical problems through a digital environment. The authors conclude that the changes taking place in modern society require further development of the education system in order to meet the needs of society and the state in training specialists of the new generation. The previous stages were aimed, first of all, at replacing the domestic education system with a competency-based approach, but at present, in the context of digitalization of the educational environment, there is an urgent need to create conditions for a new stage of development of the domestic education system.

Keywords: digital environment, modern teacher, modern teaching methods, education in the modern world, education in the XXI century, innovative technologies.

Бұл мәселенің өзектілігі қазіргі білім берудің айқын өзгерістерге ұшырауында жатыр. Өзіне тән ерекшелігі-оның динамикасы және оқыту процесінде қамтылу қажетті білім көлемінің үнемі өсуі.

Сонымен бірге, ХХІ ғасырда оқыту әдістемесінде пайда болған негізгі қарама-қайшылық – бұл біліс алушылардың білімнің үлкен белестерін бағындыру процесіне қарамастан, іс жүзінде білімсіз болып табылады. Бұл үрдіс нақты ғылымдарда да, гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдарында да байқалады. Білім алушылардың білімі үстірт, фрагменттік. Бұл ішінара қазіргі жастардың үлкен көлемде ақпаратты есте сақтаудың қажеті жоқ екенін түсініп, терең білімге бейімделмегендігіне байланысты, өйткені қол жетімді гаджеттер арқылы Интернетке жүгініп, сол жерден жауап табуға болады.

Екінші жағынан, бүгінде оқуға деген мотивация өте төмен, егер мектепте алған білімнің көп мөлшері қажет болмаса, неге оқу керектігін түсінбейді. Жыл сайын бұрын сұранысқа ие болған ондаған мамандықтар жойылып кетеді, сонымен бірге ақша табудың ондаған жаңа жолдары пайда болғаны, білім алушылардың пәндерді терең оқуға құлықсыздығын түсіндіреді.

Бұл мақаланың мақсаты-қазіргі білім берудің негізгі жетекші тенденцияларын үрдістерін талдау болып табылады.

Мақаланың негізгі міндеттері: Заманауи білім берудің ерекшеліктерін талдау; ХХІ ғасырдағы білім берудегі жетекші тенденциялар; инновациялық технологиялар; заманауи мұғалімнің жеке қасиеттері және оның өзін-өзі дамытуы; заманауи мұғалімге қойылатын талаптар. ХХІ ғ. мен ХХ ғ. арасындағы айырмашылықтарды зерттеу; педагогтың цифрлық сауаттылығын жетілдіру мүмкіндіктері. Цифрлық орта арқылы педагогикалық мәселелерді шешуді ұсыну.

Педагог жұмысына инновациялық технологияларды енгізуді Р.Абалуев, Н.Борисова, А.Гостин, Р.Иващенко, О.Михайлова және т.б. зерттеді.

Сонымен бірге, оқу процесінде инновациялардың едәуір көп мөлшері мұғалімдерге олардың консервативті көзқарасына байланысты белгісіз болып қала береді.

Сондықтан, қарастырылып отырған мәселені зерттеудің өзектілігі көптеген инновациялар мен мұғалімдердің әлсіз шеберлігі арасындағы қайшылықпен ерекшеленеді. Әрине, ХХІ ғасырдың білімі ХХ ғасырдың білімімен бірдей емес. Айырмашылықтар барлық жағынан бар: оқыту тәсілдерінде, пәндер жиынтығында және оларды оқытуға қойылатын талаптарда, оқыту нысандарында, білім алушылар тарапынан да, мұғалімнің ынталандыру деңгейінде байқалады.

Жаңа мыңжылдықтың білім беруіне тән негізгі үрдісті педагогтарға ғана емес, білім алушыларға да тән өзін-өзі дамыту деп санауға болады, өйткені білім беру мекемелерінің тұжырымдамалары 2000-шы жылдардың басында жарияланған жеке тұлғаға бағытталған тәсілге қарамастан, әрбір білім алушының барлық мүдделері мен қалауларын есепке ала алмайды. Шын мәнінде, ол әлі күнге дейін білім беру мекемелерінде толық көлемде іске асырылмайды. Бұл оқушы сыныптарында, студенттік топтарда бала саның көп болуына байланысты, білім алушыларға тьюторлық қолдаудың болмауына және негізінен-педагогтердің басым бөлігінің тәрбие қызметінен тек білім саласы бойынша өздігінен ысырылып шығарылуына байланысты. Өкінішке орай, оқушылар мектепке қызығушылық танытпайды, сондықтан болашақта студент мәртебесін алғаннан кейін олар өздерінің дамуының ұсынылған жеке траекториясына қызығушылық танытпайды, нәтижесінде қағазға жазылған жеке тұлғаға бағытталған тәсілді ұйымдастыруға деген ұмтылыс іс жүзінде жүзеге асырылмайды. Цифрландыру-технологиялық прогрестің ықпалымен қоғамдық өмірдің барлық салаларын қайта жандандырудың тағы бір маңызды кешенді процесі.

Кез-келген жаһандық өзгерістермен бірге жүретін әлеуметтік бейімделудің қиындықтарына қарамастан, мұғалім мен білім алушы жасанды интеллект, бұлтты технологиялар, үлкен деректер сияқты құбылыстармен жұмыс істеуді үйреніп, одан барынша пайда көруі керек [1, 16]

Өсіп келе жатқан цифрландырудағы белгісіздіктің қазіргі жағдайында мұғалімнің өзін-өзі дамытуының негізгі бағыттарын атап өтуге болады.

Біріншіден, педагогикалық кәсіби сауаттылықты жетілдіру, яғни тақырып бойынша теориялық және практикалық білім мен дағдыларды өзектендіру және кеңейту. Бұл бағыт әлеуметтік-экономикалық орта тез өзгеретіндігімен байланысты, мысалы, өндірістік күштерді орналастыру орталықтары (География сабағында көрсету маңызды), белгілі бір оқиғаларға (тарихқа) көзқарастар өзгереді, зат пен материя қасиеттері (физика) саласында жаңа білім пайда болады, жаңа туындылар жазылады (орыс тілі мен әдебиеті) және т.б.

Екіншіден, мұғалім, әрине, өз пәні аясында пайда болатын трендтер мен жаңа ақпаратты білуі керек, әсіресе қазіргі студенттер білім беру арналары мен ресурстарына кең қол жеткізе алатындықтан және жаңа ашылулар мен геосоциалдық (геосаяси) өзгерістер туралы да білуі мүмкін.

Үшіншіден, заманауи цифрлық ортаны дамыту педагогке өз саласындағы жаңалықтарды кәсіби ресурстар (жаңалықтар арналары, әлеуметтік желілердегі топтар, Ютуб және Қазтуб - тағы ағартушылық бейнелер, ғылыми және ғылыми әдебиеттің агрегаторлары бар, оларға ғылыми-электрондық кітапханалар мүмкіндік береді және т.б.) арқылы қадағалауға мүмкіндік береді.

Цифрлық сауаттылықты жетілдіру-цифрлық ортаның белсенді дамуымен және адам өмірінің барлық салаларына ақпараттық технологияларды енгізумен байланысты 2000 жылдардың басында пайда болған салыстырмалы түрде жаңа бағыт. Білім беру саласы да ерекшелік емес. Қазіргі сабақты (сабақты) презентациясыз, ал үй тапсырмаларын дайындауды – планшетсіз және Интернетке қол жеткізусіз елестету қиын. Кітаптар, оқулықтар, дәрістер конспекттері және т.б. сандық форматқа көшіріледі.

Төртіншіден, бүгінде мұғалім өзінің оқыту әдістемесін жетілдіруге бел бууы керек. Бұл бағыт әр түрлі пәндерді оқытудың әдістемелік аспектісі жаңа буынның ерекшеліктеріне (ақпаратты игерудің схоластикалық тәсілі, сандық ортадан ақпарат алушының басымдылығы, мотивацияның ерекшелігі), білім беру мен отбасылық құндылықтардың басым бағыттарына (отбасындағы баланың жеке басының басымдығы, балалардың жарақаттарын азайту мен алдын-алуға ұмтылу, ата-аналардың педагогикалық рефлексиясының жоғары деңгейі, жазаны азайту және т.б.) және олардың өмірдің барлық салаларына енуіне байланысты трансформациялық өзгерістерді бастан кешіреді (мысалы, гамификация). Білім беру ортасының қолжетімділігі білім алушыға мысалдарда дұрыс көзқараспен сабақтарда теорияда сипатталған процестерді түсінуге мүмкіндік береді. Соңғысы пәндер бойынша көптеген көрнекі онлайн сабақтар мен презентацияларда, білім беру бейнелерінде, вебинарларда көрінеді, олардың көпшілігі тегін. Мұның бәрі мұғалімді білім берудің догматикалық принциптерінен бас тартуға және дәстүрлі әдістермен қатар проблемалық әдістерді, пікірталастарды, ойын әдістерін (мысалы, скучно географиялық диктанттың орнына квест), іскерлік ойын әдістерін, әртүрлі интерактивті әдістерді және басқаларды қолдануға мәжбүр етеді.

Коммуникацияның жоғары деңгейі сонымен қатар әлеуметтік желілер мен мессенджерлердің кең танымалдылығына байланысты ХХІ ғасырдың білім беру үрдістерінің бірі болып табылады. Мұғалімнің сөйлеу мәселесі филологтар қадағалауда ұстайтын мәселе деп ойлау қате. Бұл аспект психологтарға, мұғалімдерге, логопедтерге және басқа мамандарға, соның ішінде жалпы мәдениетке де қатысты болды. [4, 26]

Қазіргі білім берудің тағы бір үрдісі-білім алушылардың білімдеріндегі үстірт білім болуы. Шамасы, бағдарлама соншалықты кең, ал оқулықтардағы білім ауқымды және күрделі болғандықтан, осы немесе басқа тақырыпты терең зерттеу мүмкін емес. Өкінішке орай, бұл үрдіс барлық пәндерден байқалады. Мұның неге байланысты екендігіне нақты жауап беру мүмкін емес – қысқа уақыт ішінде материалдың үлкен дәрежеде қамтылуына ұмтылыс па, немесе қазіргі баланың дамыған дүниетанымына қойылатын талаптардың жоғарылау ма, бірақ факт факт болып қала береді.

Білім алушыларға қойылатын осындай жоғары талаптарға байланысты қарқынды өзгеретін білім беру ортасы жағдайында педагогке қойылатын талаптар да өзгереді. Жаңа буын мұғаліміне қойылатын талаптардың басты айырмашылығы-мақсатты бағдарлардың өзгеруі, демек, педагогикалық құралдар да өзгеруі тиіс. Оның қызметі технологияға ие болады, яғни мұғалім жобалық қызметті, проблемалық оқытуды, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды ұйымдастыру дағдыларын басшылыққа алуы керек [3, 26].

Қазіргі мұғалімнің басты мақсаты-жаңа білім беру емес, студенттерді оларды іздеуге ынталандыру, өйткені өздігінен алынған білім дайын түрде берілгендермен салыстырғанда анағұрлым берік. Бұл ретте білімді бақылау мен бағалау да өзгерді және қазіргі заманғы педагогтің жеке қасиеттерінің болуын болжайды, оларға мыналарды жатқызуға болады: әдептілік, толеранттылық, талапшылдық пен принциптілік, объективтілік пен адалдық, адамгершілік, балаларға деген сүйіспеншілік, қарым-қатынаста ашықтық, еңбексүйгіштік, терең білім, оның ішінде шет тілін жоғары деңгейде меңгеру, сауатты сөйлеу, жұмыстағы заманауи көзқарас (цифрлық білім беру ортасына батыру), шығармашылық тәсіл және білімқұмарлық, педагогикалық тәжірибенің болуы. Цифрлық технологиялар туралы айтатын болсақ, байланыс пен ынтымақтастық цифрлық технологиялар арқылы өзара әрекеттесуден, цифрлық технологиялар арқылы алмасудан, ынтымақтастықтан және азаматтық қатысудан, сондай-ақ желідегі этикеттен және цифрлық сәйкестендіруді басқарудан тұрады.

Цифрлық контентті құру проблемаларды шешуді білдіреді, атап айтқанда: техникалық проблемаларды шешу; қажеттіліктер мен технологиялық шешімдерді анықтау; цифрлық технологияларды креативті қолдану; цифрлық құзыреттіліктегі олқылықтарды анықтау. Осыған байланысты цифрлық білім беру кеңістігін меңгеру дәрежесін анықтау үшін педагогтің цифрлық құзыреттілігіне тұрақты түрде диагностика жүргізу қажет. Қазіргі заманғы ақпараттық технологиялар басым бөлігі визуализациялау құралдарының көмегімен өзін-өзі бақылауға мүмкіндік береді. Қазіргі мұғалімге өз қызметін «сырттан» бағалау қиын. Сондықтан бүгінгі күні педагогикалық қызметті өзін-өзі бағалау үшін түрлі құралдар ойлап табылған. [1, 2 б]

Осылайша, қазіргі қоғамындағы өзгерістер қоғам мен мемлекеттің жаңа буын мамандарын даярлаудағы қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін білім беру жүйесін барабар модернизациялауды талап етеді.

Жұмыстың теориялық маңыздылығы педагогтің цифрлық сауаттылығын ХХІ ғасырдың жетекші білім беру үрдістерінің бірі ретінде жетілдіру мүмкіндіктері туралы педагогикалық білімді кеңейту болып табылады. практикалық маңыздылығы педагогикалық мәселелерді сандық орта, мұғалімнің өзін-өзі дамытуының негізгі бағыттары арқылы шешу ұсынысында көрінеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Ерина, И.А. Ведущие тенденции в образовании ХХІ века / И.А.Ерина, Е.Н.Фанина, С.Н.Передерий // Мир науки, культуры, образования. – 2021.

2. Ажсувакова Т.П., Ахмедова Е.М., Горбунова Н.В., Давидова Л.Н. Психолого-педагогические аспекты осуществления образовательного процесса в современных социокультурных условиях. Moskva, 2021
3. Кириллова, С. В. Цифровая трансформация образовательной среды / С. В. Кириллова // Экономическая среда. – 2021.
4. С.А.Павлова, Г.С-Х.Дудаев Годготовка будущих педагогов к организации воспитания школьников в условиях профессионального обучения // МНКО. 2020. №6 (85).

УДК 37.013

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ИДЕИ Ы.АЛТЫНСАРИНА О РОЛИ УЧИТЕЛЯ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Мехова Анастасия Ивановна,
учитель начальных классов
КГУ «ОШ№ 23 им.М.Козыбаева
отдела образования г.Костаная»
Управления образования акимат
Булатова Резида Гадынановна,
учитель начальных классов
КГУ «ОШ№ 23 им.М.Козыбаева
отдела образования г.Костаная»
Управления образования акимат
Костанайской области
Мехова Галина Францевна,
учитель начальных классов
Детский центр «Smart Land»
г. Костанай. Казахстан

Аннотация

Өзектілігі мен мақсаты. Отмечается, что в современном развитии общества инновации занимают важное место являются основным показателем конкурентоспособности развития региона и страны в целом. Отмечается, что основной составляющей перехода на инновационный путь развития современного общества является формирование личности с развитым инновационным мышлением. Рассматривается роль учителя в процессе духовно-нравственного роста личности. Авторы статьи акцентируют свое внимание на актуальность идей И.Алтынсарина в современной системе образования.

Ключевые слова: Развитое инновационное мышление, патриотизм, культурные ценности, наследие, просветитель, гуманизм, воспитание, инновационные качества личности.

Аннотация

Актуальность и цель. Инновация қоғамның қазіргі дамуында маңызды рөл атқаратындығы және аймақтың және тұтастай елдің бәсекеге қабілетті дамуының негізгі көрсеткіші болып табылатындығы айтылады, Бүгінгі таңда дамудың инновациялық жолына көшудің негізгі құрамдас бөлігі дамыған инновациялық ойлау қабілеті бар тұлғаны қалыптастыру болып табылады. Жеке тұлғаның рухани адамгершілік өсу процесіндегі ұстаздың рөлі қаралады. Мақала авторы өз көзқарасында Ыбырай Алтынсарин идеясының қазіргі заманғы білім беру жүйесіндегі өзектілігіне баса назар аударады. Педагогикалық мамандықтың шыққан кезінен бастап ұстаздарға ең алдымен әрбір оқушының, жас ұрпақтың, қоғамның және мемлекеттің жауапкершілігі артты.

Түйінді сөздер: Дамыған инновациялық ойлау қабілеті, патриоттық сезім, мәдени құндылықтар, мұра, ағартушы, гуманизм, тәрбие, тұлғаның инновациялық қасиеттері.

Abstract

Relevance and goal. It is noted that in the modern development of society innovations occupy an important place and they are the main indicator of the competitiveness in the region and in the country as a whole. The main component of the transition to the innovative path of development of the modern society is the formation of the personality with developed innovative thinking. It examines the role of teachers in the process of spiritually - moral personality growth. The authors accentuate their attention on the relevance Altynsarin's ideas in the modern education system.

Keywords: Developed innovative thinking, patriotism, moral and cultural values, heritage, humanism, education, innovative personality traits.